

Projev na zahájení konference "Česká filosofie a česká kritická teorie" v Písku

Ladislav Hejdánek

♦ projev, česky, vznik: 7. 9. 2011 ♦ poznámka: zahájení proběhlo v Písku na radnici; konference trvala do 9. 9. 2011

♦ speech, Czech, origin: 7. 9. 2011

Projev na zahájení konference v Písku [2011]

Písek, konference Česká filosofie a česká kritická teorie, 7. 9. 2011

Vaše magnificence, spectabilis, honorabiles, amici, vážené dámy a pánové,

slušnost si žádá, abych Vám všem poděkoval. A tak děkuji: ústecké univerzitě, pořadatelům, organizátorům, radnici, a vůbec Vám všem, že jste vážili tu cestu, někteří opravdu z dálky. A mnoha dalším, jak si sami domyslíte. – Ale to vše nemá nic společného s tím hlavním, totiž s filosofováním, kterého bych se chtěl přidržel. Není to tak dlouho, co jsem také zde v Písku řekl, že pravé místo pro filosofování není v akademickém prostředí, že filosofie musí na veřejnost a že musí oslovovat co možná každého. Dnes to ještě doplním tím, že filosofování nelze vyučovat ani učit. Vyučovat a učit lze leccemu, co filosof nezbytně ke svému filosofování potřebuje, ale to jsou všechno jen pomůcky, prostředky a postupy. V tom opravdové filosofování nespočívá. Jaký význam tedy má filosofovo pedagogické úsilí? A v čem spočívá či má spočívat? Sókratés nám tady napoví poukazem na to, co sám přejal od své matky: je to babické umění, tj. dovednost napomáhat rodičům k rození krásného – a my dodáme: k rození toho pravého. – Někteří z vás měli příležitost něco ode mne uslyšet a převzít. Na to já sám nejsem příliš pyšný; jsem si až moc dobře vědom toho, kolik to mělo nedostatků nejen z vnějších příčin, ale i z mé viny. Ale jde o něco vážnějšího: nejsem si jist, zda jsem dokázal svým posluchačům – a dnes přátelům – vsutku pomoci k tomu, aby se jim v hlavě rodily pěkné, krásné, zejména však pravé, pravdivé myšlenky, tj. nakolik jsem byl schopen povzbudit své žáky a přátele k vlastnímu myšlení. Byl bych moc rád, kdybych vám, kdo jste přispěli svými výklady, mohl hlavně poděkovat za nějakou tu novou a nadto pravou, pravdivou ideu, která k vám přišla a oslovila právě vás.

[následuje zřejmě příprava, která nebyla použita]

Filosofie se „zrodila“ velmi nenápadně koncem první poloviny posledního tisíciletí ante Christum v Malé Asii; prvními asistenty jejího zrodu byli miléšští mudrci, ale ti ji naučili jen prvním slovům, a to v řečtině. Tehdy se ještě nekřtilo, ale už dávno se zrozené i údajně „nezrozené“ skutečnosti pojmenovávaly. Jméno filosofie je proto řecké provenience, a my bychom to měli respektovat jak způsobem psaní, tak zejména ve svém chápání, aspoň rámcově, i když od té doby uplynulo už takových 26 století. Bohužel tomu tak není; slova „filosofie“ užíváme většinou nepromyšleně a chaoticky, a někdy svévolně. Nelze se pak divit, že jazyková negramotnost, která se pokouší vnutit slovu „filozofie“ ono „z“, má svou obdobu v kulturní negramotnosti, která na filosofických fakultách (dokonce i na těch, které – na rozdíl od naší zatím ono „s“ podržují) stlačuje filosofii na jeden obor, jednu speciální disciplínu vedle odborných disciplín jiných. Souvisí to ostatně s tím, že naše univerzity už ztrácejí svou „univerzalitu“, svůj bytostný vztah k sjednocování všeho vědění i myšlení, a to už v hloubi samého jazyka – jednotlivé speciální disciplíny si stále víc vytvářejí vlastní jazyk, což postupně stěžuje a narušuje komunikaci nejen mezi obory, ale také se společnostmi, s veřejností, s obcí a občany. V důsledku toho odborné vědy nemohou poskytnout ani základní pomoc obci, společnosti, která se bez nějakého způsobu sjednocování a udržování jednoty nemůže nadlouho obejít.